

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за придобиване на научната степен „доктор на науките“ по научна специалност Икономика и управление (земеделие), професионално направление 3.8. Икономика

Тема на дисертационния труд: БЪЛГАРСКОТО СЕЛСКО СТОПАНСТВО
СЛЕД МАКРОСОЦИАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ
с автор Пламена Георгиева Йовчевска

Член на научното жури:

Професор, д.ик.н., УНСС, Пламен Димитров Мишев /икономика и управление - по отрасли/, назначаване за член на журито със заповед на Председателя на Селскостопанска академия № РД 05-172 от 29. 09.2022 г.

I. Кратко представяне на докторанта.

Проф. д-р Пламена Георгиева Йовчевска е родена 1954 г. Висшето си образование завършва през 1977 г. във ВИИ „К. Маркс“, специалност политическа икономика. Завършва и магистратура по икономическа социология. Научните ѝ интереси са продължение на теоретичната подготовка придобита в процеса на университетското образование и са в областта на мястото на селското стопанство в националната икономика, макросоциалната трансформация в сектора, агроекологичната значимост при съхраняване на човешката жизнена среда, социкултурни традиции и ролята на социалния капитал в земеделието, ОСП и мястото на България в процеса на прилагането на програмните и бюджетни периоди.

През 1991 г. Пламена Йовчевска защитава дисертация на тема „Икономическата ефективност на основните направления на производството и технологиите за прибиране и съхранение на царевичата за фураж“ за придобиване на научната степен „кандидат на науките“ /Сега образователна и научна степен „доктор“/. Била е гост изследовател в Чехия и Словакия през периода 1991 – 2017 г. Работила е като научен сътрудник в Института по фуражите в гр. Плевен, а от юни 1997 г. е научен сътрудник в Института по икономика на селското стопанство – София, където през април 2017 г. придобива академичната длъжност „професор“.

Подготвя двама докторанти, единият от който защитава успешно и получава образователна и научна степен „доктор“. Ръководител и участник е в множество научни проекти, както с фундаментален така и с приложен характер. Заради своята висока компетентност е търсена като експерт в интердисциплинарни изследователски колективи и в експертни научни органи на национално и международно равнище.

Проф. Йовчевска притежава богат научен и управленски опит – от февруари 2014 г. до 2017 г. е била научен секретар и зам. директор на И А И към Селскостопанска академия.

II. Обща характеристика на дисертацията и автореферата – обем и структура

Дисертационният труд „Българското селско стопанство след макросоциалната трансформация“ е с общ обем от 290 страници. Структуриран е по нормалния начин – увод, три глави, заключение, справка за научните приноси, списък на публикациите, свързани с дисертационни труд, списък на фигури, таблици и схеми, списък на съкращенията. В текста са представени 76 фигури, 11 таблици и 3 схеми. Библиографията е сравнително бедна за подобна дисертация.

В дисертационния труд са прецизно дефинирани и разграничени обект и предмет на изследвани, формулирана е точно целта изследването- декомпозирана в една основна и 6 конкретни задачи.

Авторефератът е с обем от 39 стр. Той отговаря на изискванията за автореферат- представя в синтезиран вид основните моменти на дисертационния труд и приносите на автора.

III. Актуалност на проблема

Проблемът е много актуален. Повече от три десетилетия след смяната на социалния модел на обществото българското селско стопанство се развива при протичащи сложни процеси и вследствие на това постигнатите резултати не винаги са предварително предвидените. Протичащите процеси в земеделието се доминират макроикономическата среда в националното стопанство, а тя е силно повлияна от протичащата след 1989 г. макросоциална трансформация. Тези сложни промени изискват задълбочен интердисциплинарен анализ, който надхвърля строго икономическия анализ се опира на по-общите социални, социокултурни и социологически теории за обществото. Затова едно от най- ценните достойнства на

разработката е нейният интердисциплинарен подход, позволяващ разглежданите проблеми да се изследват и анализират в по-широк контекст.

IV. Литературна осведоменост и теоретична подготовка на кандидата

Дисертацията показва една много висока степен на осведоменост на автора. Тази осведоменост е по няколко линии – чисто икономическа осведоменост в областта на класически и съвременни теории, познаване на програмни документи и анализ на приложението им. Авторът показва високо ниво на литературна осведоменост и в областта на социалните теории, което е свидетелство за добрата теоретична подготовка на кандидата.

V. Методичен подход

Методически, дисертацията е много богата. Използва се последователен системния подход като всеки конкретен анализ е изследван като част от една по-обхватна взаимно зависима система и са разкрити вътрешни и външни връзки при всеки анализ. В изследването са използвани и общонаучните методи като дедуктивен, индуктивен, сравнителен и системен анализ. Използвани са широк кръг от методи за набиране на информация – анкетен метод, дълбочинно интервю, дискусия като фокус група. Използвани са много статистически методи като едномерни и двумерни разпределения, които са подходящо онагледени чрез графики, диаграми и др.

Използван е широко и сравнителния анализ в отделни държави, проследен и във времеви план, като се прилага както за обществото като цяло, така и на секторно ниво в частност.

VI. Значимост и убедителност на получените резултати, интерпретации и изводи

Първа глава има теоретико обзорен характер. В нея авторът представя аналитично икономическите и социологическите теории, на чиято база се конструира теоретичната рамка на дисертационното изследване. Необходимостта от прилагане на интердисциплинарен подход умело се определя от обосноваване на съществуването и съчетаването на специфични фактори в селскостопанското производство. Сред тях са жива и нежива природа, сложни социално икономически зависимости, политически решения със стопанско влияние др., определящи и често доминиращи производствения процес в българското селско стопанство.

Прави много добро впечатление разбирането и умелата интерпретация на автора в контекста на разработваното дисертационно изследване на класически икономически теории като тези на Уилям Пети, Франсоа Кене, Томас Кун и др.

Във втора глава на дисертационното изследване, използвайки като теоретична основа концепцията на парадигмата за социално взаимодействие, проф. Йовчевска е показала и анализирала развитието на българското селско стопанство, обусловено от вътрешните закономерности, на базата на авторов модел, съчетаващ политическа среда, стопанска дейност и жизнена среда на човека. Моделът е доказал своите възможности. Той се използва при описанието и обяснението на сложните процеси които протичат на микро-, мезо- и макро равнище на българското селско стопанство през последните десетилетия, обхващащи както периода след макросоциалната трансформация, така и периода след прилагането на ОСП у нас.

В трета глава е дадено едно евентуално възможно бъдещо развитие на сектора обусловено от практиките на българските земеделски производители и прилагането на принципите на ОСП. В главата са широко използвани и анализи на социокултурни традиции, в резултат от представителни данни от проведените две емпирични социологически изследвания.

VII. Приноси на дисертационния труд

Към *научно-фундаменталните приноси* безспорно може да се причисли разглеждано на състоянието на сектор селско стопанство в контекста на макросоциалната трансформация на обществото като цяло и сектора в частност. Подобна трактовка в аграрикономическата литература се среща за пръв път и показва силата на комплексните изследвания. Чисто икономическите приноси на сектора селско стопанство като процент от БВП и др. са разгледани в техния социокултурен контекст.

Като научно-фундаментален принос може да се счита и разглеждането на икономиката в контекста на социалните науки.

Към *научно-приложните приноси* може да се счита влиянието на прилагането на мерките по САПАРД и ОСП и по-точно върху вътрешната структура на сектора и появата на уязвими сектори. Към научно-приложните приноси може да се отбележи и установяване на екологичната култура на различните групи селскостопански производители както и методиките на проведените емпирични социологични изследвания. Установени са и конкретни информационни и др. несъвършенства които затрудняват прилагането на мерките по ОСП в сектора.

VIII. Публикационна активност и оценка на качеството на научните публикации

Представените публикации и цитирания надхвърлят необходимите минимални изисквания по ЗРАСРБ. Превишават и завишените изисквания на Селскостопанска академия. Публикациите са по актуални проблеми от областите, в които авторът е с богат експертен и изследователски опит и представят творчеството на проф. Йовчева в индексирани и реферирани научни списания в етапа след получаването на академичната длъжност „професор“. Публикациите визират както развитието на сектора в България, така и в международен сравнителен аспект. От представените публикации и цитирания личи, че изследванията на автора са известни и в международен аспект.

IX. Критични бележки, въпроси и препоръки към кандидата

Няколко критични бележки:

Списък от използвана литература от 72 източника е малък за голяма докторска дисертация.

Не е използван общоприетия начин за подреждане на литературата в списъка.

Използвани са и двете системи за отбелязване на литературата - под черта и в списък.

Някои от споменаваните автори ги няма в списъка.

Въпреки, че авторката ги споменава не виждам използвани количествени методи в дисертацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на приложените от докторантката различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Селскостопанска академия, което ми дава основание да го оценя

ПОЛОЖИТЕЛНО.

Предвид гореизложеното, предлагам да се присъди на проф. д-р Пламена Георгиева Йовчева научната степен “доктор на науките” в област на висше образование Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност икономика и управление /земеделие/.

Дата: 09.11.2022 г.

ИЗГОТВИЛ РЕЦЕНЗИЯТА: 

проф. д.ик.н. Пламен Мишев

REVIEW

on a dissertation thesis for acquiring the scientific degree of Doctor of Sciences in scientific specialty Economics and Management (agriculture), professional field 3.8. Economics

Dissertation topic: BULGARIAN AGRICULTURE AFTER THE MACRO-SOCIAL TRANSFORMATION

with author PLAMENA GEORGIEVA YOVCHEVSKA

Member of the Scientific Jury: Prof. DSc, UNWE, PLAMEN DIMITROV MISHEV /economics and management - by sectors/, appointed as a member of the jury by order of the Chairman of the Agricultural Academy No. RD 05-172 of 29.09.2022.

I. Brief presentation of author of the dissertation

In 1977 Plamena Yovchevska obtained master's degree in Political Economy&Sociology, University of National and World Economy, Sofia. Her scientific interests are a continuation of the theoretical training acquired in the process of university education and are in the field of the place of agriculture in the national economy, the macro-social transformation in the sector, the agro-ecological significance in preserving the human living environment, socio-cultural traditions and the role of social capital in agriculture, CAP and the place of Bulgaria in the process of implementation of the program and budget periods.

In 1991, she defended a dissertation on the topic "Economic efficiency of the main areas of production and technologies for harvesting and storing corn for feed", PhD Economics, Institute of Agrarian Economics, Sofia. She acted as a visiting researcher in the Czech Republic and Slovakia in the period from 1991 to 2017. She worked as an Assistant Professor at Institute of Forage Crops, Pleven from 1980 to 1997; 1997-2003 Assistant Professor, Institute of Agrarian Economics (IAE), Sofia; 2003-2017 Associate Professor, IAE, Sofia; 2017-till now Professor, IAE, Sofia.

She trained two doctoral students, one of whom has already successfully defended his dissertation.

She is a participant in numerous scientific projects, both of a fundamental and applied nature. Because of her high competence, she is sought after as an expert in various expert bodies at the national and international level.

Prof. Jovchevska has extensive scientific and managerial experience - from 2014 to 2017 acted as Scientific Secretary and Deputy Director for Science of the IAE.

II. General characteristics of the dissertation and the extended summary - volume and structure

The dissertation "Bulgarian agriculture after the macrosocial transformation" has a total volume of 290 pages. It is structured in the usual way - introduction, three chapters, conclusion, reference to scientific contributions, list of publications related to dissertation work, list of figures, tables and diagrams, list of abbreviations. The text contains 76 figures, 11 tables and 3 diagrams. The bibliography is relatively poor for such a dissertation. In the dissertation, the object and subject of research are precisely defined and distinguished, the purpose of the research is exactly formulated - decomposed into one main and 6 specific tasks.

The extended summary has a volume of 39 pages. It meets the requirements for an extended summary - it presents in a synthesized form the main points of the dissertation work and the contributions of the author.

III. Timeliness of the problem

The problem is very topical. More than three decades after the change of the social model of the society, the Bulgarian agriculture is developing in complex processes, and the results achieved are not always the ones foreseen in advance. The ongoing processes in agriculture are dominated by the macroeconomic environment of the national economy, and it is strongly influenced by the macro-social transformation taking place after 1989. These complex changes require in-depth interdisciplinary analysis that goes beyond strictly economic analysis and draws on more general social, sociocultural and sociological theories of society. Therefore, one of the most valuable merits of the work is its interdisciplinary approach, allowing the considered problems to be studied and analyzed in a wider context.

IV. Literary awareness and theoretical preparation of the candidate

The dissertation shows a very high degree of awareness of the author. This awareness is along several lines - purely economic awareness in the field of classical and modern theories, knowledge of program documents and analysis of their application. The author shows a high level of literary awareness and in the field of social theories, which is evidence of the candidate's good theoretical preparation.

V. Methodical approach

Methodologically, the dissertation is very rich. A consistent systems approach is used as each particular analysis is examined as part of a larger interdependent system and internal and external relationships are revealed in each analysis. The research also uses general scientific methods such as deductive, inductive, comparative and systematic analysis. A wide range of methods are used to gather information - survey method, in-depth interview, discussion as a focus group. Many statistical methods have been used such as univariate and bivariate distributions, which are appropriately illustrated through graphs, charts, etc. The comparative analysis in individual countries has also been widely used, followed in time as well, applying both to society as a whole and at the sectoral level in particular.

VI. Significance and persuasiveness of the obtained results, interpretations and conclusions

The first chapter has a theoretical overview. In it, the author analytically presents the economic and sociological theories, on the basis of which the theoretical framework of the dissertation research is constructed. The need to apply an interdisciplinary approach is skillfully determined by justifying the existence and combination of specific factors in agricultural production. Among them are living and non-living nature, complex socio-economic dependencies, political decisions with economic influence, etc., determining and often dominating the production process in Bulgarian agriculture.

The understanding and skilful interpretation of the author in the context of the developing dissertation study of classic economic theories such as those of William Petty, Francois Quenett, Thomas Kuhn, etc. makes a very good impression.

In the second chapter of the dissertation research, using as a theoretical basis the concept of the social interaction paradigm, Prof. Yovchevska has shown and analyzed the development of the Bulgarian agriculture, determined by the internal regularities, based on the author's model, combining political environment, economic activity and life human environment. The model has proven its capabilities. It is used in the description and explanation of the complex processes that take place at the micro-, meso- and macro level of Bulgarian agriculture in recent decades, covering both the period after the macro-social transformation and the period after the implementation of the CAP in our country.

In the third chapter, a possibly possible future development of the sector is given, conditioned by the practices of Bulgarian agricultural producers and the application of CAP

principles. The chapter also makes extensive use of analyzes of sociocultural traditions, as a result of representative data from two empirical sociological surveys.

VII. Dissertation Contributions

The state of the agriculture sector can undoubtedly be attributed to *the scientific-fundamental contributions* in the context of the macro-social transformation of society in general and the sector in particular. Such a treatment in the agro-economic literature occurs for the first time and shows the power of complex studies. The purely economic contributions of the agriculture sector as a percentage of GDP, etc. are considered in their sociocultural context.

The examination of economics in the context of social sciences can also be considered as a scientific-fundamental contribution.

Scientific-applied contributions include the impact of the implementation of SAPARD and CAP measures, and more precisely on the internal structure of the sector and the emergence of vulnerable sectors. Among the scientific-applied contributions, we can also note the establishment of the ecological culture of the various groups of agricultural producers, as well as the methods of the conducted empirical sociological studies. Specific informational imperfections have also been identified which make it difficult to implement CAP measures in the sector.

VIII. Publication activity and evaluation of the quality of scientific publications

The presented publications and citations exceed the necessary minimum requirements under LDACRB. They also exceed the high requirements of the Agricultural Academy. The publications are on topical issues from the areas in which the author has extensive expert and research experience and present Prof. Yovchevska's work in indexed and refereed scientific journals at the stage after receiving the academic position of "professor". The publications refer both to the development of the sector in Bulgaria and to an international comparative aspect. From the presented publications and citations, it is clear that the author's research is also known internationally.

IX. Critical notes, questions and recommendations to the candidate

A few critical notes:

A bibliography of 72 sources is small for a dissertation for Doctor of Sciences.

The generally accepted way of ordering the literature in the list was not used.

Both systems were used to mark the literature – footnotes and in a list.

Some of the mentioned authors are not listed.

Although the author mentions them, I do not see quantitative methods used in the dissertation.

CONCLUSION:

On the basis of the various research methods applied by Prof. Yovchevska, the experiments correctly carried out, the summaries and conclusions made, I believe that the presented dissertation meets the requirements of the LDACRB and the Regulations on the terms and conditions for acquiring scientific degrees and holding academic positions in the Agricultural Academy, which gives me reason to rate it POSITIVELY.

In view of this, I propose that Plamena Georgieva Yovchevska be awarded the scientific degree "Doctor of Sciences" in the scientific specialty Economics and Management (agriculture), field 3.8. Economics.

Sofia, 9th November 2022

REVIEW CREATED BY: 

Prof. DSc Plamen Mishev